

Сучасні технології, особливо геоінформаційні, відкривають нові горизонти в управлінні штучними водоймами, дозволяючи ефективніше моніторити, візуалізувати та прогнозувати зміни. Вони допомагають не лише досліджувати сучасний стан водойм та забезпечити стаке використання водних ресурсів у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Каховське водосховище – проблеми виникнення, сучасний стан і перспективи подальшого використання. Авторська розробка. URL: <https://storymaps.arcgis.com/stories/bcb00e5cb401467eadf6c22a34ba47d4> (дата звернення 25.10.2024 р.)
2. Стригунов І.А., Король О.М. Великі штучні водойми України, їх сучасний стан та перспективи подальшого використання. *Дев'яти Сумські наукові географічні читання*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. С.131-133. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/251df3be-df3f-4ade-9657-6e98a4014a4a/content> (дата звернення 25.10.2024 р.)
3. Esri. ArcGIS StoryMaps Contest Overview. Офіційний сайт Esri. URL: <https://www.esri.com/en-us/arcgis/products/arcgis-storymaps/contest/overview> (дата звернення 25.10.2024 р.)
4. Esri. Case Studies in GIS Applications for Water Resource Management. Esri White Paper, 2021. URL: <https://esri.com/gis-water-management> (дата звернення 25.10.2024 р.)
5. European Environment Agency (EEA). State of Europe's Water Resources: Artificial Reservoirs Management. EEA Technical Report, 2022. URL: <https://eea.europa.eu/publications/water-resources> (дата звернення 25.10.2024 р.)
6. NASA Earth Observatory. Using Satellite Data for Monitoring Environmental Changes Related to Water Resources. NASA Earth Observatory, 2023. URL: <https://earthobservatory.nasa.gov/water> (дата звернення 25.10.2024 р.)
7. Smith, J., & Johnson, A. Modelling and Forecasting Changes in Artificial Reservoirs Using GIS. *Journal of Environmental Management*, Vol. 267, 2022, pp. 105–115. DOI: 10.1016/j.jenvman.2021.110599 (дата звернення 25.10.2024 р.)
8. The World Bank. Integrated Water Resources Management and the Use of GIS in Reservoir Management. World Bank Report, 2020. URL: <https://worldbank.org/water-management> (дата звернення 25.10.2024 р.)
9. UNESCO. Sustainable Water Resources Management and the Impact of Artificial Reservoirs on Ecosystems. UNESCO Report, 2021. URL: <https://unesco.org/water-management> (дата звернення 25.10.2024 р.)

ЗЕЛЕНИЙ НАПРЯМОК ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ – СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВА ПОВОЄННОГО ПЛАНУВАННЯ

Тертичний О.М., Король О.М.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
merbit1991@gmail.com, korolelena1976@gmail.com

Україна, як і розвинені європейські держави, обрала Європейський Зелений (сталий) курс розвитку [1]. Ці ідеї мають не тільки державну підтримку.

Громадські організації та населення країни також підтримують такий вибір не зважаючи на військові події.

Для України зелене відновлення – це процес подолання наслідків різного роду надзвичайних ситуацій та (або) війни через покращення умов існування як сучасного, так і майбутнього населення постраждалої території у такий спосіб, який пом'якшує зміну клімату, допомагає адаптуватись до зміни клімату, знизити негативний вплив на довкілля, зберегти біорізноманіття, забезпечити чистоту повітря, води та ґрунтів [4].

У 2022 році указом Президента 266/2022 було створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [5].

Перед Україною на сьогодні стоять масштабні та серйозні виклики: відбудова чи створення нових об'єктів критичної інфраструктури, забезпечення енергетичної безпеки країни, вже прискорена подальша реалізація норм законодавства ЄС, боротьба зі зміною клімату та адаптація до неї тощо. І не зважаючи на те, що триває війна, вже зараз відбувається планувати відновлення країни. Хоча різні регіони матимуть різні потреби для відбудови, на загальнодержавному рівні основні засади повоєнного життя мають бути спільними для всіх.

Відбудова має складатися з низки кроків і максимально охоплювати планування на коротко-, середньо- та довгострокову перспективи. Тому варто вже зараз окреслити основні принципи зеленого повоєнного відновлення, що забезпечують збалансований розвиток економіки та громад: сталі та системні рішення; прозорість у прийнятті рішень; участь громад та громадян в них; використання найкращих доступних технологій та методів; сталий та стійкий міський та регіональний розвиток; декарбонізація та децентралізація енергетики; сталий децентралізований агропродовольчий розвиток; забезпечення збереження екосистем та природних ресурсів України [2].

Ці сталі підходи направлені на те, щоб уся нова інфраструктура сприяла відмові від викопного палива, а відновлення міст, сільських територій та їхніх громад відбувалося з врахуванням соціальних, економічних та екологічних факторів. Для цього відбувається допомога містам та громадам розбудовувати стратегічне бачення свого сталого розвитку та готувати нові «зелені» проекти, які допоможуть покращити якість життя на місцях.

Важливими напрямками роботи для цілей відновлення України є енергетика, сільське господарство, активні громади, чисте повітря та зміна клімату.

Зелене відновлення України має стати збалансованим відновлення, яке ґрунтується на використанні найкращих доступних на сьогодні технологій та практик.

Не зважаючи на ряд прийнятих законодавчих актів, планування відбудови України ще триває [2]. Поточне бачення повоєнної відбудови України урядом та його міжнародними партнерами все ще перебуває на стадії розробки, хоча по деяких питаннях вже можна говорити про спільне бачення окремих питань. Зокрема, відбудова потребуватиме не лише подолання прямих наслідків війни, а й розробки комплексного плану (стратегії) повоєнної відбудови України. Крім того, Уряд України та всі партнери поділяють думку про те, що процес відбудови буде розділений на три етапи.

Однак бачення післявоєнної відбудови України не включає достатніх та ефективних зелених елементів. За відсутності достатньої кількості зелених елементів повоєнна відбудова може «закрити» певні сектори від модернізації, озеленення захисту довкілля та сталого розвитку на десятиліття.

Концепції повоєнного відновлення України складається з деяких складових: бачення влади України, Європейської Комісії та Світового банку [3].

Повоєнне відновлення країни очима влади України розуміється як подолання наслідків війни та планування стратегічного розвитку країни у три етапи. Європейська комісія повоєнне відновлення трактує як системний процес, що включає відбудову держави після наслідків війни, модернізацію всіх галузей, проведення широкого спектру євроінтеграційних реформ та підтримку середньострокового розвитку економіки та суспільства.

Світовий банк представив своє попереднє бачення повоєнного відновлення України, а саме: допомога, відновлення та стійка реконструкція для підтримки України та середньострокові економічні потреби. Про це зазначено у звіті, який став першим кроком триетапного підходу до оцінки шкоди та потреб в Україні внаслідок російського вторгнення. Оцінки прямих фізичних збитків у цьому звіті базуються на доступній інформації та даних, зібраних і оцінених до 31 березня 2022 року. В ній передбачено як повоєнну відбудову, так і цілі й завдання розвитку держави у середньостроковій перспективі, та містить конкретні секторальні пріоритети та завдання [6].

Водночас, жоден із проаналізованих підходів до повоєнного відновлення України не пропонує зелені цілі як основоположні. Таким чином, навряд чи слід очікувати, що концепція відновлення, яку пропонує Україна за схвальної підтримки партнерів, буде «зеленою» з точки зору зеленого розвитку як середньо- чи довгострокової мети розвитку України. Іншими словами, навряд чи це буде український «зелений курс».

Існує думка, що зелене відновлення України, може мати як мінімум три моделі:

- амбітну: таку, що має загальні амбітні екологічні цілі та рамки, наприклад, у сфері зміни клімату, конкретні цілі зеленого сектору та відповідні механізми і заходи для їх досягнення (умовно український «зелений курс»);

- реалістичну: таку, що сприятиме зеленому зростанню і щонайменше включає конкретні цілі, принципи та механізми, які не будуть перешкоджати такому зростанню в майбутньому; окреслює «червоні лінії» та забезпечує зв'язок між економічними перетвореннями та майбутнім зеленим розвитком; забезпечує синергію зокрема елементами зеленого курсу (умовно «зелений мінімум»);

- інерційну: таку, що передбачає певні екологічні та кліматичні цілі відповідно до поточних цілей у секторі, але не посилює їх і не впливає на реалізацію інших секторальних цілей та завдань які не впливають на реалізацію сектору («бізнес як завжди»).

Зелене (стале) відновлення України слід розглядати як одну з можливих концепцій післявоєнної відбудови. Концепція зеленої відбудови ґрунтується на загальному баченні соціального, економічного та загального національного розвитку. Україна може використати можливості, створені післявоєнною відбудовою, щоб закласти підвалини для майбутнього зеленого зростання. Якщо бачення післявоєнної відбудови є «зеленим», то це цілком обґрунтована і досяжна мета. Ми переконані в реалізації однієї з двох можливо прийнятних в цьому випадку моделей зеленої реконструкції: амбітну або реалістичну.

Список використаних джерел

1. Європейський Зелений Курс. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spirovbitnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (дата звернення 25.10.2024 р.)
2. Зелене повоєнне відновлення України. Екодія. Центр екологічних ініціатив. URL: <https://ecoaction.org.ua/diyalnist/vidnovlennia> (дата звернення 25.10.2024 р.)
3. Зелене повоєнне відновлення України: візія та моделі. URL: https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf (дата звернення 25.10.2024 р.)
4. Зелене відновлення України: керівні принципи та інструменти для тих, хто ухвалює рішення. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-green-recovery-ukr.pdf> (дата звернення 25.10.2024 р.)
5. Указ президента України №266/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення 25.10.2024 р.)
6. Assessment of Physical Damages in Ukraine as a Result of Russian Invasion. URL: <https://www.gfdrr.org/en/publication/assessment-physical-damages-ukraine-result-russian-invasion> (дата звернення 25.10.2024 р.)